

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Диана Петрова Ковачева,
доцент по международно право и международни отношения в Института за държавата
и правото, БАН

член на жури, за заемане на академичната длъжност „доцент”
по 3.6. Право (Международно частно право), обявен във ДВ, бр. 33 от 17.04.2018 г.

УВАЖАЕМИ ЧЛЕНОВЕ НА НАУЧНОТО ЖУРИ,

С настоящото представям становището си за монографията на гл. ас. д-р Васил Пандов “Международна компетентност по граждански и търговски дела”.

ОБЩИ ДАННИ ЗА НАУЧНИЯ ТРУД

В конкурса участва един кандидат – д-р Васил Пандов, главен асистент по международно частно право в Катедра „Международно право и международни отношения” на Софийски университет „Св. Климент Охридски”. Автобиографията на кандидата съдържа данни за активна и последователна научна работа, като и за интереси в областта на международното частно право и правото на Европейския съюз.

Във връзка с участието в конкурса е представен един монографичен труд със заглавие “ Международна компетентност по граждански и търговски дела” в обем от 342 страници. Трудът включва увод, четири глави, заключение и библиография (11 страници). Монографията съдържа 858 бележки под линия.

В структурно отношение основните правни въпроси, разглеждани в монографията, са разпределени балансирано в отделните глави на книгата.

Представена е и авторска справка за приносния характер на трудовете, с които кандидатства, списък на публикациите, с които участва в конкурса, резюме на научните трудове за участие в конкурса и автобиография.

Освен монографията “Международна компетентност по граждански и търговски дела”, кандидатът участва в конкурса с осем статии, една студия, пет публикации като части от сборни материали и два коментара в авторски колектив. Четири от публикациите са на английски език. Предложените трудове са създадени в периода 2009 – 2018 г.

Всичко това свидетелства за траен научен интерес и последователни и задълбочени усилия на др. Пандов за развитие в областта на международното частно

право.

АНАЛИЗ НА ПРЕДСТАВЕНИЯ НАУЧЕН ТРУД

Монографията е посветена на актуален проблем, който не е разглеждан в цялост в българската доктрина. Въпросът за международната компетентност на българските съдилища по граждански и търговски дела има не само теоретично, но и практическо значение във връзка с правомощието на съдилищата да се произнесат по спорове с международен елемент. Яснотата относно компетентността на националния съд има важно значение за избягване на конфликти на юрисдикции, при които възникват проблеми както за правораздавателните органи, така и за страните по делото. Те могат да доведат до намалена ефективност и забавяне на производствата за решаване на спорове и така да предизвикат нарушения на правото на справедлив процес.

В този смисъл изборът на анализираната в труда проблематика може да бъде оценен като последица от задълбочено изследване на въпросите, свързани с понятието за международна компетентност по граждански и търговски дела на българските съдилища; видовете международна компетентност; причините и подхода към създаване на правна уредба на международната компетентност; теории за международната компетентност; упражняване на международната компетентност. Този научен избор е обоснован от цялостното научно представяне на кандидата и се отличава с актуалност на изследваната материя.

При създаването на монографичния труд д-р Пандов е положил много сериозни усилия да събере и представи голяма по обем научна информация, да я анализира и да я представи през призмата на националната правна уредба и нейното съответствие с международноправните документи в тази област като вземе предвид и практиката на националния съд. Личи познаване на материята и свобода при представянето на научната информация. Подробната библиографска справка с трудове на български, английски и френски език потвърждава този извод.

В Първа глава авторът на монографията се спира на теоретични въпроси, които поставят правната основа на въпроса за международната компетентност на българския съд по търговски и граждански дела. Направен е преглед на националната и международна теория, който допринася за поставяне на проблема в изцяло правен контекст. Личи познаване на българската доктрина и изчерпателно представяне на научни изследвания на български юристи, които са работи по този въпрос. Направеният преглед удачно е използван като основа за надграждането на

съществуващите вече в теорията правни изводи, както и за ограничаване на конкретни дефиниции на международната компетентност в международното частно право през различни гледни точки (с. 21). На тази основа е изработена класификация на видовете международна компетентност като отново балансирано са представени становища от българската и международната правна теория.

В рамките на първата глава е разгледан въпросът за значението и еволюцията в разбирането за публичноправния и частноправния подход за регулиране на международната компетентност с открояване на различните времеви периоди в развитието на различните гледни точки.

Може да се направи извод, че глава първа се явява солидна основа за разгръщане на специфичните проблеми, които са обект на разглеждане в останалите глави на монографията.

Втората глава на монографията започва с ясно поставяне на проблема за връзката между държавата на съда и международното гражданско дело и посочване на въпросите, по които вече е работено в българската доктрина. Анализът и открояването на отделни проблеми във Втората глава имат за основа прегледа на вътрешната и международна правна рамка и следва да бъдат оценени положително. Висока оценка заслужава представянето на съществуващите теории, техният критичен преглед както и обособяването на авторови становища по разглежданата проблематика.

Глава трета е посветена на централен въпрос в изследването на компетентността и се отнася до допустимостта държавата да поддържа т.нар. *екзорбитантни основания* за компетентност, при които съдът не притежава приемлива, според критерия за близост, връзка с делото. Уредбата на екзорбитантната компетентност се свързва с различни исторически традиции и намира разнообразна обосновка, като общото е привличане на ответника пред съд, който може да няма никаква връзка с него и с обстоятелствата по спора. Положително следва да бъде оценена яснотата и последователността при представянето на тази сложна проблематика и изясняването на понятието за екзорбитантната международна компетентност. Подробно и задълбочено са открити случаи на отклонения на надлежната връзка.

Важен приносен момент в тази глава е проследяването на основните отклонения от традиционните предели на упражняване на правораздавателни правомощия по международни граждански дела, като изключителната международна компетентност, универсалната компетентност и изключителната връзка между делото и съда (*Forum*

necessitatis). От значение е и представянето на авторовата гледна точка за възможните решения в областта на универсалната международна компетентност.

От значение за развитието на българската правна теория е разглеждането на материята на международната компетентност по граждански и търговски дела през призмата на правото на ЕС като специфичен автономен провпорядък, който е различен от международноправния ред. Този анализ е от същностно значение за работата на националния съд, който е задължен да прилага правото на ЕС с предимство пред всяка национална норма, която му противоречи. Тази част от монографията има същностно значение не само в теоретичен, но и в практически план от гледна точка на проверката на съда за неговата международна компетентност. Висока оценка следва да бъде дадена на сравнителния анализ на правото на субективна преценка от страна на съда за наличието на международна компетентност.

Четвърта глава е посветена на значението на правото на справедлив процес за уредба на международната компетентност. Важен принос е анализът на практиката на Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ) с цел разкриване на дефицити и несъответствия. Практиката на ЕСПЧ показва, че той често разглежда въпроси, които се отнасят до екстериториалност и наличието на връзка (най-често териториална) между жалбоподателя и конвенцията. Разгледаните въпроси имат висока степен на актуалност от гледна точка съществуващите неясноти в практиката във връзка с членството на България в ЕС и фактът, че е страна по ЕКПЧ. Обстойно е разгледан въпросът за правото на „равностойна закрила“, както и други аспекти на връзката между правото на справедлив процес и международната компетентност имат значение за цялостния преглед на поставения проблем и са определящи за пълнотата на направените изводи.

В заключение може да се каже, че трудът се отличава с оригиналност и задълбочен аналитичен подход при представяне на проблемите. Личи задълбочено познаване както на международната, така и на българската доктрина, и тяхното представяне като основа за разгръщане на авторовите тези.

Монографията има ясен фокус и основаната тема е разгърната последователно в отделните глави като личи свързаност между анализираниите проблеми. Може да се направи изводът, че основните тези са доказани и подкрепени с примери от теорията и практиката на националния и международни съдилища.

Подходът, при който темата за международната компетентност на съда е почупена едновременно през призмата на теоретични правни проблеми и на въпроси от

съдебната практика, се запазва във всички глави на монографията. Това може да бъде определено като една от силните страни на труда. При разглеждането на общите теоретични въпроси са открити основните проблеми и са предложени възможни решения, които имат не само теоретично, но и практическо значение

Като препоръка за подобряване на труда бих посочила, че в заключението могат да бъдат открити по-отчетливо и систематизирани конкретни предложения на автора (*de lege ferenda*) за усъвършенстване на нормативната база и на практиката на националния съд, направени на базата на описаните в книгата теоретични и практически постижения на чуждестранните изследователи и чужди и международни съдилища. Подобен подход ще обогати монографията и ще засили практическия елемент в научен труд, който националният съдия може да използва като референция в работата си по дела с международен елемент.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Въз основа на изложеното и предоставените документи приемам, че гл. ас д-р Васил Пандов отговаря в пълна степен на изискванията на закона за заемане на академичната длъжност „доцент” и трудът “Международна компетентност по граждански и търговски дела” може да бъде разглеждан като хабилитационен труд. Може да се направи изводът, че монографията съдържа ясно изразени теоретични приноси и авторови твърдения, които имат подчертана научна и правна стойност както за теорията, така и за практиката на националния съд.

Този извод ми дава основание да изразя подкрепа за избирането на гл. ас. д-р Васил Пандов за заемането на академичната длъжност „доцент” по професионално направление 3.6. Право (Международно частно право).

София, 26 юли 2018 г.

.....

доц. д-р Диана Ковачева